

AİLE HUKUKU

Dar Anlamda: Sadece eşlerden oluşan aile birliğidir.

Geniş Anlamda: Anne, baba ve çocuklardan oluşan aile birliğidir.

En geniş anlamda aile: Aynı çatı altında yaşayan bireylerden oluşan aile birliğidir.(Büyükanne, büyükbaba, torun vs.)

NİŞANLANMA

TMK 118.Madde "*Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur.*"

1) Nişanlanmanın Şartları:

Medeni Kanunumuzda Nişanlanma ile ilgili pek fazla hüküm bulunmadığı için evlenme ile ilgili olan hükümlerin çoğu nişanlanma için de geçerlidir.

☆ Nişanlanma evlenmeden farklı olarak şarta veya vadeye bağlanabilir.

• Ehliyet Bakımından:

- Tam ehliyetliler ve sınırlı ehliyetliler kimseye sormadan nişanlanabilir.
- Sınırlı ehliyetsizler veli ya da vasi izni ile nişanlanabilir.
- Sınırlı ehliyetsizler nişanlanamaz.

• Engeller Bakımından:

Evlenme için kesin olan engeller nişanlılığa da engel oluşturur.(akıl hastalığı, yakın hısımlık vs.)

• İrade Bakımından:

Medeni Kanunumuzda evlenme ile ilgili bir yaş sınırı mevcuttur. Fakat nişanlılıkta böyle bir durum söz konusu değildir. Nişanlılıkta asıl olan yaş değil ayırt etme gücüdür.

Örneğin 16 yaşından küçük bir çocuk evlenmenin getirdiği yükümlülükleri anlayabiliyorsa yasal temsilci izni ile nişanlanabilir.

2)Nişanlanmanın Hükümsüzlüğü

a)İrade Bozukluğu Halleri

- Hata(Yanılma)
- Hile(Aldatma)
- Tehdit(Korkutma)

Bu şartlar normalde ilişkinin iptal edilmesi şartını doğurur. Nişanlanma da ise bu şartlar varsa nişanlılık geçersizlik değil nişanı bozma durumu ortaya çıkar. Kişi nişanı uygun bir zaman içinde bozduğunu karşı tarafa bildirmelidir.

b)Butlan Halleri

Evlenmede olan butlan halleri nişanlılıkta da geçerlidir.(Yakınsoylar nişanlanamaz, iki erkek veya iki kadın nişanlanamaz...)

3)Nişanlanmanın Getirdiği Yükümlülükler

a)Sadakat Yükümlülüğü:

Evlenmeyi ortadan kaldıracak davranışlardan uzak durma hali.

b)Evlenme Yükümlülüğü

Nişanlanınca kişiler arasında bir evlenme yükümlülüğü doğar fakat taraflardan biri istemediği takdirde öteki taraf evlenmenin olması için dava açamaz.

4)Nişanlanınca Ortaya Çıkan Haklar

- **Tanıklıktan Kaçınma:** Nişanlınızla ilgili bir olayda tanık olmaktan kaçınabilirsiniz.
- **Hakimlikten Kaçınma:** Nişanlınız ile ilgili bir dava varsa ve siz o davaya bakmakla yükümlüyseniz o davaya bakmayabilirsiniz.
- **Tazminat:** Nişanlanma her zaman evlenmeyle sonuçlanmayabilir. Taraflar zarar görmüş olabilir. Bu durumda tazminat isteme hakkı ortaya çıkar.
- **Mal Rejim Sözleşmesi:** İleride evlenilirse malların ne olacağı hakkındaki mal rejim sözleşmesi nişanlı iken yapılabilir.

5)Nişanlılığın Sona Ermesi ve Sonuçları

Nişanlılığın Sona Ermesi:

- **Evlenme:** Taraflar evlenirse nişanlılık evliliğe dönüştüğü için nişanlılık ortadan kalkar.
- **Ölüm/Gaiplik:** Ölüm veya gaiplik durumunda nişanlılık sona erer. Gaiplikte evlenmede olduğu gibi nişanlılığın sona ermesi için ayrıca mahkemeye başvurmaya gerek yoktur. Gaiplik kararı nişanı re'sen sona erdirir.
- **Çifte Nişanlanma:** Nişanlı birinin bir başkasıyla ikinci defa nişanlanması ilk nişanı kendiliğinden

son bulur.

- **Bozucu Şart:** Nişan bir bozucu şarta bağlanmış ise ve bu şart gerçekleşirse nişan kendiliğinden son bulur.

- **İmkansızlık:** Aynı cinsten iki kişinin nişanlanması veya nişanlandıktan sonra kişilerden birinin cinsiyetini değiştirmesi durumunda nişan kendiliğinden bozulur.

- **Anlaşma:** Nişanlılar, aralarında kurmuş oldukları nişanlılık ilişkisini diledikleri zaman karşılıklı anlaşmayla ortadan kaldırabilirler.

- **Kesin Evlenme Engelinin Ortaya Çıkması:** Nişanlanma sözleşmesinin yapılmasından sonra kesin bir evlenme engelinin ortaya çıkması durumunda nişanlılık ilişkisi kendiliğinden son bulur. Örneğin, nişanlılık ilişkisi kurulduktan sonra taraflardan birinin sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi, yasak derecede yakın hısımlığın olduğunun sonradan anlaşılmasında durum böyledir.

- **İrade Bozukluğu:** Nişanlanma sözleşmesi yapılırken taraflardan birinin iradesi yanıltma, aldatma, korkutma sebeplerinden biriyle bozulmuş ise, iradesi bozulan taraf nişanlılığın diğer tarafına karşı yapacağı tek taraflı bir irade açıklamasıyla nişanlılık ilişkisini ortadan kaldırabilir.

- **Nişanı Tek Taraflı Bozma:** Nişanlılardan her biri, yapacağı tek taraflı irade açıklamasıyla dilediği zaman nişanlılığa son verebilir. Buna nişanın bozulması denir. Nişan sözlü ya da yazılı irade açıklaması ile son bulabileceği gibi, davranışların yorumu ile de bozulabilir. Bu hususta en önemli nokta, sınırlı ehliyetsizlerin yasal temsilcilerinin rızasına gerek olmaksızın tek başlarına yapamadıkları nişanlanmayı, izin almaksızın bozabilmeleridir.

Nişanlılığın Sona Ermesinin Sonuçları:

A. Hediyelerin Geri Verilmesi: Nişanlılık sona erince nişanlı tarafların kişisel durumları eski haline döner. Nişanlı iken taraflar samimiyeti arttırmak için birbirlerine karşılıklı hediyeler verirler.

Medeni Kanun 122.Madde "*Nişanlılık evlenme dışındaki bir sebeple sona ererse, nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğer nişanlıya vermiş oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler, verenler tarafından geri istenebilir. Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır.*"

Geri verilmesi söz konusu olan hediyeler nişanlanma sırasında veya nişanlılığın devam ettiği süre içerisinde verilmiş olmalıdır. Verilen hediyeler alışılmışın dışında(maddi veya manevi değeri yüksek) şeyler olmalıdır.(Para, Altın, Mücevher...)

• Nişanlanma sırasında kişiler arasında birbirlerine olan aşklarından dolayı mektuplar yazılmış olabilir. Bunlarda geri verilmelidir.

- Hediye­lerin geri verilmesini nişanlılar, anne ve babaları, anne ve baba gibi davrananlar(aile büyükleri, hala, teyze, dede...) isteyebilir.
- Anne veya baba gibi davrananlar verdiği hediye­leri ancak sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri isteyebilir.

B.Tazminat: Nişanın haklı bir sebep olmaksızın tek taraflı bozulması veya nişanın bozulmasına kusurlu davranış sebebiyet vermiş olması yüzünden meydana gelen zararların giderilmesi için diğer nişanlı tazminat isteme hakkına sahip olur.

- Nişan ölüm veya tarafların anlaşmasıyla sona ermişse tazminat istenemez.
- Tazminat isteme hakkı nişanın tarafları, anne ve baba, anne ve baba gibi davrananlara tanınmıştır.
- Manevi tazminat talebi sadece nişanın taraflarına tanınmıştır.
- Manevi tazminat istenmesi için: Nişanı bozan tarafın kusurlu olması, tazminat isteyen kişinin kusursuz olması, kusursuz nişanlının kişilik hakkının çiğnenmiş olması gerekmektedir.

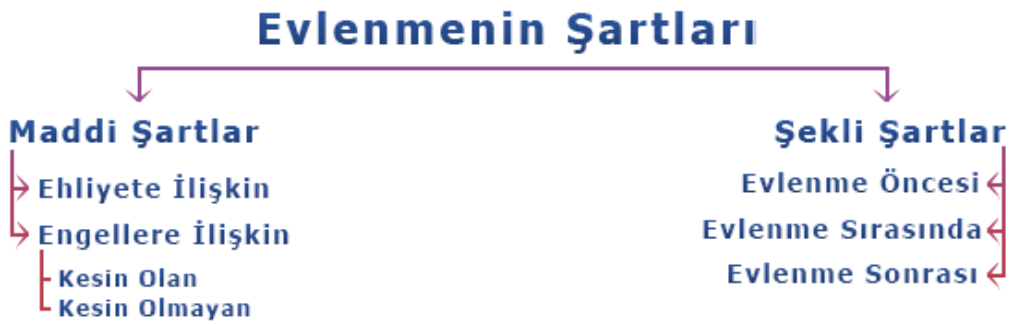
☆ Medeni Kanun 123.Madde "*Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermenin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*"

☆ Karşı taraf kabul etmedikçe manevi tazminat talebi devredilemez, miras yoluyla geçmez.

EVLENME

Nişanlıların evlilik birliğini meydana getirmelerini sağlayan hukuki işlemdir. Hukuki niteliği: aile hukuku sözleşmesidir. MK 142 f. 1 "Evlenme, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur."

1) Evlenmenin Şartları:

a) Maddi Şartlar:

- Ehliyeteye ilişkin

- Sınırlı ehliyetli ve tam ehliyetliler yasal temsilci izni olmadan istedikleri gibi evlenebilirler.
- Sınırlı ehliyetsizler yasal temsilci izni ile evlenebilirler.
- Tam ehliyetsizler evlenemezler.

☆ Genel olarak ayırt etme gücüne sahip kişiler kısıtlı değilse rahatlıkla evlenebilir, kısıtlı veya 17 yaşında ise yasal temsilci izni ile evlenebilir, ayırt etme gücü olmayanlar ise evlenemez. (16 yaşında olağanüstü bir durum varsa mahkeme kararı ile evlenilebilir.)

- Engellere ilişkin

-> Kesin Olan Engeller

- Yakın hısımlar evlenemez. (MK m.129)
- Sürekli ve evlenmeye engel nitelikte akıl hastalığı olanlar evlenemez.
- Mevcut bir evliliği varken ve sona ermemişken yapılan ikinci evlilik geçersizdir. Fakat evliken yeniden evlenen kimsenin önceki evliliği mutlak butlan kararı verilmeden önce sona ermişse ve ikinci evlenmedeki diğer eş iyi niyetli ise bu evliliğin butlanına karar verilmez. Evlilik geçerli sayılır.

-> Kesin Olmayan Engeller

- Kadın için iddet süresi(300 gün) vardır. Süre mahkeme kararı ile başlar. Eğer kadın gebe olmadığını ispatlarsa veya çocuk doğurursa iddet süresi ortadan kalkar. İddet süresi bitmeden evlenen kadının yeni evliliği geçersiz sayılmaz.
- Bulaşıcı hastalığı olan kişiler evlenemez fakat evlenirse evlilik geçersiz sayılmaz. Bu hastalıklar Umumi Hıfzıssıhha Kanununda sayılır. (Verem, cüzzam, yumuşak şankr, bel soğukluğu...)

☆ Butlan ile sakat olan bir evlilik, hakim tarafından iptal kararı verilmedikçe geçerliymiş gibi sonuç doğurur.

☆ Gaiplik durumunda gaibin eşinin yeni bir evlilik yapması için mahkemeye başvurarak gaip ile olan evliliğini feshettirmesi gereklidir.

☆ Yukarıdaki engellerin bazıları hem kadın hem erkek için aranırken bazıları sadece kadın veya sadece erkek için aranmaktadır. Örneğin yaş şartı hem kadın hem erkek için aranmaktadır. Kadın ve erkek 17 yaş veya üstünde olmalıdır. Kadın ve erkeğin ikisi de ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Ama iddet süresi sadece kadının evlenmesine engeldir.

b) Şekli Şartlar

• Evlenme Öncesinde

Erkeğin yerleşim yerine bağlı belediye, kadının yerleşim yerine bağlı belediye veya ikisinin

yerleşim yerinden bağımsız bir belediyeye başvurmaları gerekir. Belediyeden alınan evlilik beyannamesi doldurulup beyanname ile birlikte bir sağlık kuruluşuna gidip kan testi verilir. Sonuçlar uygunsa belediye ile birlikte bir nikah tarihi ve nikah yeri belirlenir.(Nikah yeri belediyenin içi olacağı gibi ev ve düğün salonu gibi mekanlarda olabilir.)

• Evlenme Sırasında

Evlendirmeye yetkili memur(belediye başkanı, belediye başkanı tarafından yetkilendirilen kişiler, köylerde muhtarlar, yabancı ülkelerde konsoloslar...) önünde evlenme iradeleri beyan edilir. Memur evli çiftte evlenme cüzdanlarını verir.

• Evlenme Sonrasında

Evlilik memuru kişilerin evlendiğini bazı gerekli kurum ve kuruluşlara bildirir.

Şekle Uyuma:

a) Asli Şartlar

- Resmi Memur: Evlilik resmi ve o iş için yetkilendirilmiş bir memur önünde yapılmalıdır.
- İrade beyanı: Tarafların iradelerini resmi memur önünde aynı anda ve sözlü şekilde beyan etmeleri gerekir.

b) Tali Şartlar:

- İmza: Tarafların ve tanıkların nüfus cüzdanına ve gerekli belgelere imza atması gerekmektedir.
- Tanık: Evlilik en az 2 tanık huzurunda yapılmalıdır.
- Aleniyet: Evlilik herkese açık ve net bir şekilde yapılmalıdır.

☆ Asli şartların eksikliğinde evlilik kurulmaz. Tali şartların eksikliğinde evlilik kurulur. Örneğin irade beyanında taraflardan biri "evet" şeklinde onaylayıp öteki taraf kafasını sallarsa irade beyanı sözlü olmadığı için evlilik kurulmaz. Evlilik sırasında tanık yoksa yani evlilik gizli yapılmışsa yine de geçerli olur.

☆ Evlenme başvurusu bir vekaletname düzenlenerek vekil aracılığıyla da yapılabilir. Fakat evlenme kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için evlendirme töreni esnasında tarafların bizzat hazır bulunması gerekir.

2) Evlenmenin Genel Hükümleri

Evlenmenin Genel Yükümlülükleri

Ortak Haklar

- ▶ Aile konutunu seçme
- ▶ Birlikte yaşama
- ▶ Birliği yönetme

Ortak Yükümlülükler

- Birliğin mutluluğunu sağlama ◀
- Birlikte yaşama ◀
- Giderlere katılma ◀
- Meslek ve iş seçimine özen gösterme ◀
- Sadakat Gösterme ◀
- Dayanışma ve Yardımlaşma ◀

a) Ortak Haklar:

- Aile Konutunu Seçme: Evlilikten sonra eşlerin oturacakları evi beraber seçerler. Evin mülkiyeti eşlerden birinin adına, ikisinin adına veya bir başkasının adına(kiracı olarak oturuyorsa) olabilir. Tapuda evin üstüne aile konutu olduğuna dair şerh verilebilir. Bu şerh sayesinde ev üzerinde yapılacak bir tasarrufta iki eşinde rızası olması gerekir. Eşlerden biri ölürse şerh sayesinde diğer eş kendisine konut üzerinde intifa veya mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.
- Birlikte yaşama hakkı: Eşlere bir arada yaşama hakkı tanır. Eşler ayrı yaşıyor diye evlilik ilişkisi bozulmaz. Örneğin iş gereği bir süreliğine bir yerde kalan eş bu hakkı ihlal etmiş olmaz.
- Birliği Yönetme: Yeni medeni kanunumuzda evin reisi kadın ve erkek olarak belirlenmiştir. Aile birliğini yönetirken beraber karar almaları gerekir.

b) Ortak Yükümlülükler:

- Birliğin mutluluğunu sağlama
- Birlikte yaşama(Hem bir hak hem de yükümlülüktür.)
- Giderlere katılma: Evlilik birliğinin giderlerine eşler güçleri oranında emek ve mal varlıklarıyla katılırlar.(Kadının ev işleri ve çocuklara bakması da giderlere emek ile katılım olarak kabul edilir.)
- Meslek veya iş seçimine özen gösterme: Eski medeni kanuna göre bir kadın ancak kocası izin verirse bir meslek veya sanatla uğraşabilirdi. Yeni medeni kanunumuzda bu madde kaldırılmış ve artık eşler meslek veya iş seçiminde diğerinin izinini almak zorunda değildir hükmü getirilmiştir. Ancak bu serbestliğin evliliğe zarar vereceği düşünülerek meslek ve iş seçiminde evliliğin huzur ve yararları göz önünde tutulacağı belirtilmiştir.
- Sadakat gösterme
- Dayanışma ve Yardımlaşma

c) Eşlerin Hukuksal İşlemleri

- Aile konutu üzerinde: Aile konutu ile ilgili hukuki işlemlerin eşlerden biri tarafından diğerinin katkısı olmadan yapılması mümkün değildir.

Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlandırmaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin

müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir.(1)

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur. (MK M.194)

- Kefalet sözleşmesi: Evli eşlerin yapacağı kefalet sözleşmeleri ancak diğeri eşin vereceği yazılı rıza ile mümkün olur.

★ Eğer eş tacir ise ve ticari nitelikteki krediler için yapacağı kefalet sözleşmelerinde diğeri eşin rızasına ihtiyaç yoktur. Eş tacirse ama ticari nitelikte olmayan krediler için eşinin rızasını almak zorundadır.

- Paylı mülkiyet: Paylı mülkiyette eşlerden birinin rızası olmadıkça diğeri eş paylı mülkiyetteki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

- Mal ortaklığı rejimi: Eşlerden biri diğeri eşinin rızası olmadan ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddedemeyeceği gibi tereke borca batıksa mirası da kabul edemez.

d) Evlilik Birliğinin Temsili:

- Sürekli ihtiyaçlar: Her bir eş diğeri eşin izin veya onayı olmadan birliği temsil edebilir. Örneğin yiyecek, giyecek...
- Sürekli olmayan ihtiyaçlar: Eşler tek başına hareket edemez. Örneğin ev alma, kiralama, araba alma...

Ancak, diğeri eş veya hâkimin yetkili kılması veya gecikmesinde sakınca olan bir iş olması durumunda her bir eş kendi başına birlik adına iş yapabilir.

Eşlerden biri yetkisini aşarsa yetkisi kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir. Eşlerden biri temsil yetkisi olmadığı halde yaptığı işlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak temsil yetkisinin üçüncü kişi tarafından anlaşılamayacak şekilde aşılması halinde müteselsil (borcun bir kısmından değil tamamından) sorumlu olurlar.

e) Evlilik Birliğinin Korunması:

- Hakim müdahalesi: Evliliğin ortak yükümlülüklerine uyulmadığı takdirde diğeri eş veya birlikte bunlara uyulması için mahkemeye başvurabilirler. Hakim eşleri uzlaştırır veya birlikte yaşamaya ara verebilir.

- Parasal katkının belirlenmesi: Hakim her bir eşin ailenin geçimi için ne kadar parasal katkı yapacağını belirler.
- Borçlara emir verme: Eşlerden biri geliri olduğu halde birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse hakim bu eşin borçlarına ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.
- Tasarruf yetkisinin sınırlanması: Eşlerden biri kendi malvarlığı üzerinde şuursuzca harcama yapıp ailenin ekonomik varlığının korunmasını riske atıyorsa diğer eş tarafından hakime başvurulup hakim tarafından kısıtlanabilir.

3) Evlilikte Mal Rejimleri:

- Eşler başka bir mal rejimi seçmemişlerse kendiliğinden yasal mal rejimi uygulanır.
- Mal rejimi evlenmeden önce veya sonra seçilebilir ve değiştirilebilir.
- Evlenme başvurusu sırasında seçtikleri mal rejimini yazılı bildirebilir veya sonradan mal rejimi sözleşmesi yapabilirler. Bu sözleşme noterde onaylama veya düzenleme biçiminde yapılır.

a) Yasal Mal Rejimi:

aa) Edinilmiş Mallar: Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir. (MK m.219)

- Çalışmasının karşılığı olan edinimler,
- Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler,
- Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
- Kişisel mallarının gelirleri,
- Edinilmiş malların yerine geçen değerler.

bb) Kişisel Mallar:

- Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya,
- Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri,
- Manevî tazminat alacakları,
- Kişisel mallar yerine geçen değerler.

★ Eşlerden hangisine ait olduğu tespit edilemeyen mal, paylı mülkiyet sayılır. Bir eşin tüm malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal sayılır.

★ Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

★ Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler.

b) Seçimlik Mal Rejimi:

aa) Mal Ayrılığı Rejimi: Her eşin malı kendine aittir. Bu sözleşmede eşler kendilerine ait olan mal varlıklarını paylaşmak istemedikleri gibi korumak istediklerini de beyan etmiş olurlar. Her iki taraf da kendi mal varlığını paylaşmayacağı gibi karşı tarafın malından da herhangi bir pay almayacaktır.

bb) Paylaşımlı Mal Ayrılığı Rejimi: Eşlerin birlikte sahip oldukları ve eşlerden hangisine ait olduğu anlaşılamayan malların tamamı ortak olarak paylaşılır. Bu sözleşme sayesinde eşler diğer tarafa ait olan borcun herhangi bir bölümünü ödemek zorunda kalmazlar.

cc) Mal Ortaklığı: Bu sözleşme dahilinde iki ayrı mal çeşidi vardır: Kişisel mallar ve ortak mallar. Genel mal ortaklığında, eşlerin şahsi ve kişisel mal sayılanlar dışındaki mallar ile elde edindikleri gelirleri ortaklık mallarını oluşturur. Sınırlı mal ortaklığı ise yalnızca edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edilmektedir. Diğerinin aksine kişisel malların gelirleri bu ortaklığa dahil değildir.

c) Olağanüstü Mal Rejimi:

- Diğer eşin iflası
- Diğer eşin borca batıklığı
- Diğer eşin menfaatinin tehlikeye düşmesi
- Diğer eşin bir tasarruf işlemi için rızasını haksız bir şekilde vermemesi
- Diğer eşin, malları hakkında bilgi vermekten kaçınması
- Diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli yoksun kalması

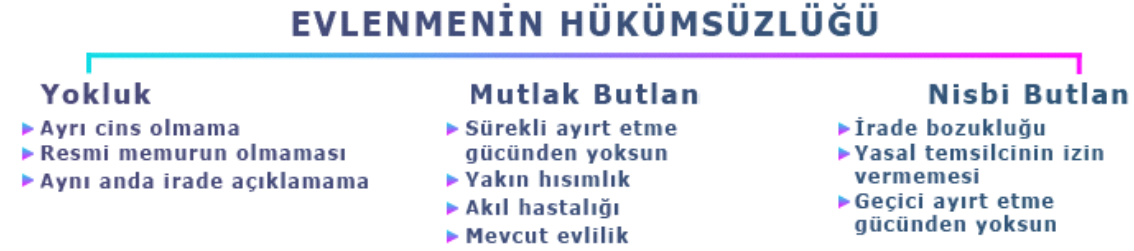
★ Olağanüstü mal rejiminde eşin iflası durumunda mal rejimi kendiliğinden mal ayrılığı rejimine döner. Diğer durumlarda ise mal rejiminin değişmesi için mahkeme kararı gereklidir.

Mal Rejiminin Sona Ermesi:

- Eşlerden birinin ölümü ile kendiliğinden,
- Rejimin değiştirilmesi ile
- Boşanma ile dava açıldığı tarihten itibaren, malların değerleri de dava tarihine göre belirlenir.
- Hâkim kararıyla sona erer. Dava tarihinden itibaren son bulur.

EVLİLİĞİN SONA ERMESİ, HÜKÜMSÜZLÜĞÜ VE BOŞANMA

1. Evliliğin Hükümsüzlüğü:

★ Mutlak butlan davası açma görevi savcıya aittir, nisbi butlan davası açma hakkı ise ilgili eşe ve yasal temsilciye tanınmıştır.

★ Mutlak butlan davası her zaman açılabilirken, nisbi butlan davası hak düşürücü süreye bağlanmıştır.

★ Mutlak butlanla sakat bir evlilik aradan ne kadar zaman geçerse geçsin geçerli olmazken, nisbi butlanla sakat bir evlilik hak düşürücü süre içinde dava açılmaması halinde geçerli hale gelir.

★ Her iki halde de sakat olan evlilik ancak hakim kararıyla sona erebilir, yani dava açılmalıdır.

★ Hakim kararına kadar ister mutlak butlan ister nisbi butlan olsun geçerli bir evliliğin sonuçlarını doğurur.

★ Evlenmenin iptaline ilişkin karar geçmişe değil, kararın kesinleşmesinden itibaren ileriye etkili olur.

Butlan Davasının Sonuçları:

Butlan davası geçmişe etkili değildir. Kararın kesinleşmesinden itibaren ileriye etkili olarak hükümsüz hale gelir. Bu ana kadar geçerli bir evliliğin tüm sonuçlarını doğurur.

Butlan kararının kesinleşmesinden itibaren 300 gün içinde doğan çocuk evlilik içinde doğmuş sayılır. Ana ya da babanın iyi niyeti önemli değildir. Butlan kararından sonra çocukların ana ve babaları ile ilişkilerinin düzenlenmesine, velayete ve nafakayla ilgili meselelere, boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır. İptaline karar verilmiş bir evlilikten doğan çocuklar ana ve babanın iyi niyetine bakılmaksızın doğumla kazandığı Türk vatandaşlığını korurlar.

Butlan kararından sonra evlilik sona erdiği için eşler yeniden evlenebilirler. Ancak evlenme yasakları hala yürürlükte. Örneğin kadın için 300 günlük iddet süresi hala geçerlidir. Evliliğin sona ermesi kayın hısımlığına son vermediği için hısımlık yasakları devam eder.

Evlenmenin iptali sonrası kadın evlenmeden önceki soyadını alır. Ancak kadın evlenmeden önce dul ise hakimden bekarlık soyadını almayı isteyebilir.

Butlan kararı üzerine karı koca mal rejiminin tasfiyesi ile tazminat ve nafaka hakkında da boşanmaya ilişkin hükümler uygulanır.

Eşlerin evlenmeyle kazandıkları kişisel durumları butlan kararından sonra da koruyabilmeleri iyi niyetli olmalarına bağlıdır. Örneğin kadının evlenmeyle kazandığı Türk vatandaşlığını koruyabilmesi için iyi niyetli olması gerekir.

Butlan kararı ile ana babaların çocuklara ve ya çocukların ana babaya mirasçılığı etkinlenmez. Ancak eşlerin birbirine karşı olan yasal mirasçılıkları sona erer. Eğer varsa kan hısımlığı dolayısıyla yasal mirasçılık devam eder. Eğer açılan butlan davası sonuçlanmadan eşlerden biri ölürse evlilik ölümle sonuçlandığı için eşlerin mirasçılık durumu iyi niyete göre değerlendirilir. İyi niyetli olmayan eş yasal mirasçı olamayacağı gibi daha önce yapılmış ölüme bağlı tasarruflarda da kendisine sağlanan hakları kaybeder.

2. Evliliğin Sona Ermesi:

a) Ölüm: Eşlerden birinin ölmesi veya hakkında ölüm karinesi uygulanması durumunda evlilik kendiliğinden sona erer.

- Sağ kalan eş evlenme yoluyla kazandığı Türk vatandaşlığını muhafaza eder.
- Sağ kalan eşe mirasçılık hakkı doğar.
- Sağ kalan eş kadınsa 300 günlük iddet süresi boyunca evlenemez.

b) Gaiplik: Bir kimse hakkında gaiplik ararı verilmişse kişinin evliliği kendiliğinden sona ermez. Diğer eş evliliğin sona ermesi için mahkemeye başvurur. Bu talep gaiplik davasıyla birlikte istenebileceği gibi ayrıca da istenebilir.

c) Cinsiyet Değişikliği: Sadece ayrı iki cinsten insan evlenebilir. Aynı cins iki kişinin evlenmeleri hukuk nazarında yoktur. Evlendikten sonra cinsiyetin değiştirilmesi hakkında kanunda net bir hüküm yoktur. Doktrindeki hakim görüşe göre evlilik devam ederken eşlerden biri cinsiyet değiştirmişse mevcut evlilik ölüm gibi kendiliğinden sona erecektir.

d) Boşanma

BOŞANMA

Özel Sebepler

- ▶ Zina(Öğrendikten sonra 6 ay her halde 5 yıl)
- ▶ Terk(6 ay)
- ▶ Hayata kast ve onur kırıcı hareket
- ▶ Suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme
- ▶ Akıl hastalığı

Genel Sebepler

- ▶ Evlilik birliğinin temelinden sarsılması
- ▶ Anlaşma
- ▶ Ortak hayatın yeniden kurulamaması

aa) Özel Boşanma Sebepleri:

1.Zina: Mutlak boşanma sebebidir! Eşlerden biri zina ederse diğeri boşanma davası açabilir. Zinanın bir defa olması yeterlidir. Diğ er eş zinayı affederse dava hakkı kalmaz.(Zina evli eşin, eşi olmayan farklı cinsle kendi isteğiyle yaşadığı cinsel ilişkidir. Tecavüz zina değildir.)

2.Terk: Mutlak boşanma sebebidir! Eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlölüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğ erini terk ettiğı ya da haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediğı takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hâkim tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise, terk edilen eş boşanma davası açabilir.

Eşini ortak konutu terk etmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır.

Terk eden eşe ihtar çekilir. İhtar 4. ay bitmeden ihtar çekilemez. Başvuru üzerine hâkim veya noter, esas incelemeye girişmeksizin yapacağı ihtarda terk eden eşe iki ay içinde ortak konuta dönmesi gerektiğini ihtar ederek dönmemesi halinde ihtarda bulunan eşin boşanma davasını açacağı uyarısında bulunur.

3.Hayata kast ve onur kırıcı davranış: Mutlak boşanma sebebidir! Eşlerden biri diğ erinin hayatına kastederse veya onur kırıcı bir davranışta bulunursa diğ er eş boşanma davası açabilir.

4.Suç işleme ve haysiyetsiz yaşam sürme: Nispi boşanma sebebidir. Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden dolayı diğ er eşten onunla yaşanması beklenmezse bu eş her zaman boşanma davası açabilir.

5.Akıl Hastalığı: Nispi boşanma sebebidir. Eşlerden biri akıl hastası olup bu yüzden ortak hayat diğ er eş için çekilmez hale gelirse eş boşanma davası açabilir.

bb) Genel Boşanma Sebepleri:

1.Evlilik birliğinin temelinden sarsılması: Evlilik birliğı ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmışsa eşlerden her biri boşanma davası açabilir. Davacının kusuru daha ağırsa davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise evlilik birliğinin devamında çocuklar bakımından korunmaya değ er bi yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

2.Eşlerin anlaşmaları: Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğ erinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliğı temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe

açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.(MK m.166/3)

3.Ortak hayatın yeniden kurulamaması: Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir. (MK m.166/4)

BOŞANMA SEBEBİ	SEBEBİN NİTELİĞİ	DAVA AÇMA SÜRESİ	KUSUR ŞARTI
Zina	Mutlak boşanma sebebi	6 ay / 5 yıl	Kusur şarttır
Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış	Mutlak boşanma sebebi	6 ay / 5 yıl	Kusur şarttır
Terk	Mutlak boşanma sebebi	Terkten itibaren 4. ayın sonunda ihtar yapılır. İhtarın tebliğinden itibaren 2 ay geçmiş olmalıdır.	Kusur şarttır
Suç işleme veya haysiyetsiz hayat sürme	Nisbi boşanma sebebi	Süre yoktur	Kusur aranmaz
Akıl hastalığı	Nisbi boşanma sebebi	Süre yoktur	Kusur aranmaz
Evlilik birliğinin temelinden sarsılması	Nisbi boşanma sebebi	Süre yoktur	Kusur aranmaz
Eşlerin anlaşması	Nisbi boşanma sebebi	Evliliğin en az 1 yıl sürmüş olması gerekir.	Kusur aranmaz
Ortak hayatın yeniden kurulamaması	Nisbi boşanma sebebi	Önceden açılmış boşanma davasının reddinin üzerinden en az 3 yıl geçmiş olmalıdır.	Kusur aranmaz

☆ Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer (Aile) mahkemesidir.

☆ Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle

eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır. **(Tedbir nafakası)**

★ Boşanma sebebi ispatlanmış olursa, hâkim boşanmaya veya ayrılığa karar verir. Dava yalnız ayrılığa ilişkinse, boşanmaya karar verilemez. Dava boşanmaya ilişkinse, ancak ortak hayatın yeniden kurulması olasılığı bulunduğu takdirde ayrılığa karar verilebilir. Ayrılığa bir yıldan üç yıla kadar bir süre için karar verilebilir. Bu süre ayrılık kararının kesinleşmesiyle işlemeye başlar. Süre bitince ayrılık durumu kendiliğinden sona erer. Ortak hayat yeniden kurulmamışsa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir. Boşanmanın sonuçları düzenlenirken ilk davada ispatlanmış olan olaylar ve ayrılık süresinde ortaya çıkan durumlar göz önünde tutulur.

★ Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.

★ Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

★ Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak (yoksulluk) nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.

★ Maddî tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir. Manevî tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez. İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır. Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

★ Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

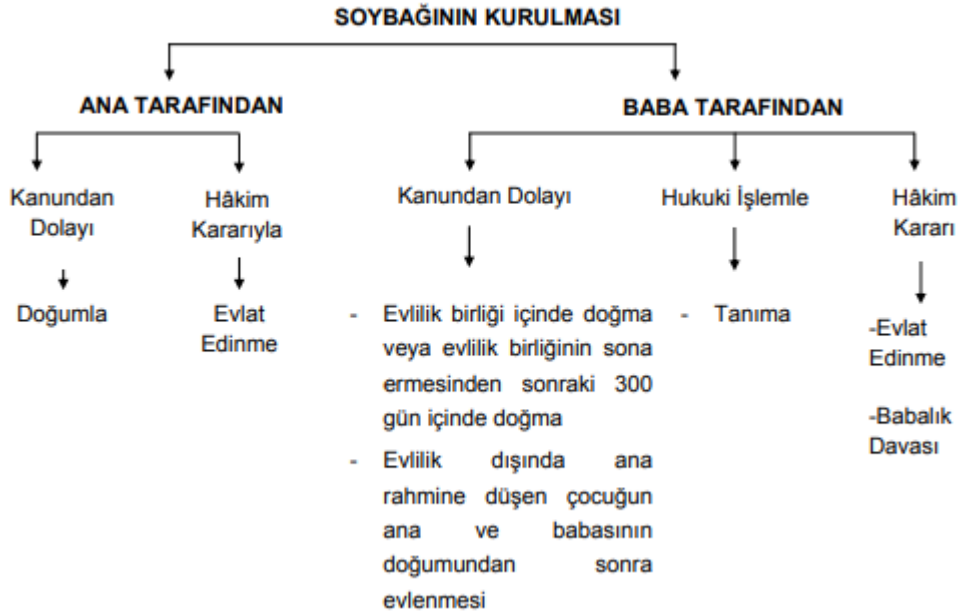
★ Mahkeme boşanma veya ayrılığa karar verirken, olanak bulundukça ana ve babayı dinledikten ve çocuk vesayet altında ise vasinin ve vesayet makamının düşüncesini aldıktan sonra, ana ve babanın haklarını ve çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler. Velâyetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin çocuk ile kişisel ilişkisinin düzenlenmesinde, çocuğun özellikle sağlık, eğitim ve ahlâk bakımından yararları esas tutulur. Bu eş, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır. (İştirak nafakası) Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen bu giderlerin gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması hâlinde hâkim, re'sen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır.

☆ Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmediğe, bunları ispatlanmış saymaz.

☆ Tarafların boşanma davasının dayandırdığı olguları veya olayları ikrar etmiş olmaları hâkimi bağlamaz.

☆ Davanın her aşamasında boşanma davasından feragat mümkündür.

SOYBAĞI

Soybağının Reddi:

Babalık karinesi adi bir karina olduğu için aksi ispat edilip çürütülebilir. Bu ancak dava yoluyla mümkündür. Babalık karinesinin çürütülmesine “soybağının reddi”, bunu sağlayan davaya da “soybağının reddi davası” denir. Soybağının reddi dava dışı başka bir yolla yapılamaz.

Soybağının reddi davası açma kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan davanın tarafı bizzat kendisi dava açmalıdır.

Soybağının reddi davası çocuk tarafından açılacaksa çocuğun ergin olması gerekir. Şayet çocuk ergin değilse bu hak, genel kabule göre çocuğa atanacak bir kayyım eliyle açılabilecektir.

Çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse; soybağının reddini ileri süren davacı, kocanın baba olmadığını ispat etmek yükümlülüğü altındadır. Evlenmeden başlayarak 180 gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden sonraki 300 gün sonra doğan çocuk, evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

Kanun koyucu soybağının ancak belli bir süre içinde reddedilebileceğini düzenlemiştir. Bu

süreler hak düşürücü süredir ve çocuk, koca, kayyım ve diğer ilgililer için farklı düzenlenmiştir.

ÇOCUK	Ergin olduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde soybağının reddi davasının açabilir.
KOCA	Doğumu veya baba olmadığını, ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl içinde soybağının reddi davası açar. "Her halde doğumdan başlayarak 5 yıl ibaresi Anayasa Mahkemesi'nin 24.06.2009 tarihli (2008/30E,2009/96K) kararı ile iptal edilmiştir.
KAYYIM	Atama kararının kendisine tebliğinden itibaren 1 yıl ve her halde doğumdan başlayarak 5 yıl içinde soybağının reddi davası açar.
İLGİLİLER	Dava açma süresi sona ermeden kocanın ölümünü, ayırt etme gücünü kaybetmesini veya baba hakkında gaiplik kararının alındığını öğrendikleri tarihten itibaren 1 yıl içinde soybağının reddi davası açabilirler.

Soybağını reddetme hakkı olanlar

- Koca → Anne ve Çocuğa karşı
- Çocuk → Anne ve Kocaya karşı
- Diğer İlgililer (Kocanın ret davası açamaması durumunda)
- Kocanın altsoyu
- Kocanın anası ve babası
- Kayyım

Tanıma:

Tanıma, doğal ya da genetik babanın bir çocuğun kendisinden olduğu yolunda, kanunda belirtilen makamlara kanunun aradığı şekiller içinde beyanda bulunmasıdır. Başka bir ifadeyle tanıma, evlilik dışı bir çocuğun yazılı şekil ve usule uygun olarak, babası tarafından benimsenmesidir. Tanıma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bundan dolayı tanıma bizzat ilgili kişi tarafından yapılır. Ancak sınırlı ehliyetsizler veli veya vasinin de rızası ile tanıma yapabileceklerdir.

Tanıma geçmişe etkili sonuçlar doğurur, yani çocuğun doğduğu tarihten ve hatta ana rahmine düştüğü andan itibaren hüküm ifade eder.

Tanımanın önemli bir koşulu da çocuğun başka bir erkekle soy bağının bulunmamasıdır. Yani çocuğun bir babası varsa gerçek babanın tanıma davası açabilmesi için önce çocuğun diğer babasıyla arasındaki soybağının kaldırılması gerekir.

Evlat Edinme:

Evlat edinme mahkeme kararına dayalı bir medeni hukuk işlemidir.

Bir küçüğün evlat edinilebilmesi için, her şeyden önce onun kendisini evlat edinecek kişi tarafından bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması gerekir.

Birlikte Evlat Edinme:

Medeni Kanun bir küçüğü veya şartların mevcut olmasıyla ergin ya da kısıtlı bir kişiyi birlikte evlat edinebilme hakkını sadece eşlere tanımıştır. Bu durumda eşler, ancak birlikte evlat edinebilirler.

Eşlerin birlikte evlat edinebilmeleri için evliliğin en az beş yıldır devam ediyor olması veya eşlerin otuz yaşını doldurmuş olmaları gerekir.

Medeni Kanun eşlerin ancak birlikte evlat edinebilecekleri kuralına iki istisna getirmiştir:

- Eşlerden biri eşyle en az iki yıldır evliyse ve otuz yaşını doldurmuşsa diğerinin çocuğunu evlat edinebilir.
- Otuz yaşını doldurmuş eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli yoksun olması, diğer eşin iki yılı aşkın süredir nerede olduğu bilinmemesi, mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süredir eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlat edinmenin mümkün olmadığını ispatlarsa tek başına evlat edinebilir.

Tek Başına Evlat Edinme:

Ayırt etme gücüne sahip ve otuz yaşını doldurmuş olması koşuluyla kişi tek başına evlat edinebilir.

- İster birlikte ister tek başına evlat edinilsin, kanun gereği her iki durumda da evlat edinen ile evlat edinilen arasında, küçük veya ergin olmasına bakılmaksızın en az onsekiz yaş fark bulunması şarttır.
- Evlat edinmenin diğer koşullarına bakacak olursak, evlat edinilen küçük ayırt etme gücüne sahip ise rızası alınmadan evlat edinilemez.
- Bir küçüğün evlat edinilebilmesi için ancak onun ana ve babasının rızasıyla mümkündür. Ana ve baba birlikte olması koşuluyla bu rızayı yazılı veya sözlü olarak verebilir. Evlat edinilecek küçük vesayet altında bulunuyorsa, ancak vesayet dairelerinin izniyle evlat edinilebilir.
- Evlat edinilen ergin ise, evlat edinenin alt soyunun açık onayının alınması gerekir.
- Evlat edinilen erginin, bedensel veya zihinsel bir engeli varsa en az beş yıl süreyle evlat edinen tarafından bakım ve gözetim altında bulunmuş olmalıdır.
- Evlatlık küçük ise evlat edinenin soyadını alır. Buna karşın evlat edinilen ergin ise, evlat edinilme sırasında dilerse evlat edinenin soyadını alabilir.
- Evlat edinme sonucunda evlat edinen ile evlatlık arasında kendiliğinden kan bağına dayanmayan bir hısımlık ilişkisi kurulur. Bu hısımlık sadece evlat edinen ile evlatlık arasında oluşur. Bir başka ifadeyle, evlatlık, evlat edinenin kan ve kayın hısımlarıyla hısımlık olmayacağı gibi, evlat edinen ile evlatlığın hısımları arasında da herhangi bir hısımlık ilişkisi meydana gelmez.
- Evlat edinen ile varsa evlatlığın altsoyu arasında da hısımlık kurulmaz. Evlat edinen eşlerin

evlat edindikten sonra bir çocukları doğacak olursa, doğan çocuk ile evlatlık arasında kardeşlik bağı kurulmuş olmaz. Aynı şekilde, bir kimse veya eşler iki kişiyi evlat edinmiş olsa, bu iki evlatlık arasında da bir kardeşlik ilişkisi doğmaz.

- Mahkemece evlat edinme kararı vermesiyle birlikte, evlat edinen ile evlatlık veya onlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında kesin evlenme yasağı doğar.
- Mahkemece evlat edinme kararı vermesiyle birlikte, evlat edinen ile evlatlık veya onlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında kesin evlenme yasağı doğar.
- Evlat edinmede mirasçılık tek yönlüdür. Yani evlatlık evlat edinin mirasçısı olur. Aynı şekilde evlatlığın altsoyu da evlat edinene kan hısmı gibi mirasçısı olurlar. Buna karşılık, evlat edinen evlatlığın mirasçısı olmadığı gibi, evlat edinin hısımları da evlatlığın mirasçısı olamazlar. Evlatlık evlat edinenin mirasçısı olmakla beraber, kendi ailesindeki yasal mirasçılık durumunu da korur.
- Evlatlık ile evlat edinen karşılıklı olarak birbirlerine yardım nafakası vermekle yükümlüdürler.

EVLET EDİNMEDE RIZANIN ÖNEMİ	
Evlat edinilen kişi ayırt etme gücüne sahipse	Evlat edinilenin rızası gerekir.
Evlat edinilen vesayet altında ise	Ayırt etme gücünün olup olmadığına bakılmaksızın vesayet dairelerinin iznine gerek duyulur.
Evlat edinilen velayet altında ise	* Ana - babanın rızası gerekir. * Rızanın küçüğün doğumunun üzerinden 6 hafta geçtikten sonra verilmesi gerekir. * Rızanın tutanağa geçirilme tarihinden itibaren 6 hafta içerisinde geri alınabilir. Geri alındıktan sonra, tekrar verilirse, bu rıza kesin kabul edilir, geri alınamaz. * Ana babanın kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyorsa veya ayırt etme gücünden sürekli yoksun ise, ya da küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yerine getirmiyorsa ana babanın rızası aranmaz.

VELAYET VE VESAYET

a) Velayet:

Velayet, evlilik birliği içerisinde çocuk adına ana-babaya tanınan bir egemenlik türü olması itibarıyla, birlikte kullanılan bir yetki, etkin bir güçtür. Velayet ana-babaya tanınan bir görev olduğu gibi aynı zamanda bir haktır.

Ana ve baba velayet hakkını beraber kullanırlar. Bu hakkın kullanılması bakımından eşittirler. Ancak ana ve babanın herhangi birinin hastalığı, akıl zayıflığı, kötü hali, aileden uzak kalması gibi sebepler velayet hakkının kullanılmasını önemli derecede etkiliyorsa ve aksatıyorsa; ana ya da baba bu hakkını tek başına kullanır.

Ana ve baba evli değilse velayet hakkı anaya aittir.

b) Vesayet:

Kişinin fiil ehliyeti üzerindeki etkisi bakımından bireyi kendinden ve dış etkilere korumayı amaçlayan vesayet kurumu, Devletin denetimi altında işleyen bir organizasyondur.

- Vesayet Organları: Vesayet daireleri, vasi, kayyım ve yasal danışmanlar
- Vesayet Makamı: Sulk hukuk mahkemesi, denetim makamı, asliye hukuk mahkemesi

Küçüklük ve kısıtlanma vesayet atanmasının sebepleridir. Velayet altında bulunmayan her küçük vesayet altına alınır. Kısıtlanma ergin olan ve velayet altında olmayan bir kişinin fiil ehliyetinin, hukukunkişiyi kendinden ve başkalarından koruma ihtiyacı ve amacıyla düzenlediği sebepler yüzünden mahkeme kararı ile sınırlandırılmasıdır. Bir kimsenin kısıtlanmasına neden olan sebepler şunlardır; “akıl hastalığı veya zayıflığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşam tarzı, kötü yönetim, bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza ve kişinin isteğidir.” (MK m.404,405,406,407)

★ Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir. (MK m.408)

★ Sadece ergin ve gerçek kişiler vasi olabilir.

VASİ OLAMAYACAKLAR	VASİLİKTEN KAÇINABİLECEKLER
Kısıtlılar	Altmış yaşını dolduranlar
Kamu hizmetinden yasaklılar veya haysiyetsiz hayat sürenler	Dörtten çok çocuğun velisi olanlar
Menfaati kendisine vasi atanacak kişinin menfaati ile önemli ölçüde çatışanlar veya onula aralarında düşmanlık bulunanlar	Bedensel özürleri veya sürekli hastalıkları sebebiyle bu görevi güçlüklerle yapacak olanlar
İlgili vesayet daireleri hâkimleri	Cumhurbaşkanı, TBMM ve Bakan Kurulu üyeleri, hâkimlik ve savcılık mesleği mensupları

Vasi vesayet altına alınan kişinin aynı zamanda yasal temsilcisidir. Vasi, vesayet altındaki kişiyi bütün hukuki işlemlerinde temsil eder. Bu temsil yetkisi kanundan kaynaklanır. Üçüncü kişiye devredilemez. Vasi, vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak işlemlerini yapamaz.

Vasi kural olarak iki yıl için atanır. Vesayet makamı, bu süreyi her defasında ikişer yıl uzatabilir.

VELAYET İLE VESAYET ARASINDAKİ FARKLAR	
VELAYET	VESAYET
Hısımlıktan doğar.	Mahkeme kararıyla doğar.
Kural olarak küçükler, istianen kısıtlılar içindir.	Kural olarak kısıtlılar, istianen küçükler içindir.
Veli çocuğa ait görev ve yetkilerini daha geniş kapsamda kullanır. Kendi imkânlarıyla çocuğun eğitimi, bakımını, geçimini sağlamak zorundadır.	Vasinin görev ve yetkileri daha dardır. Çocuğun eğitimi, bakım, geçimi için kendi imkânlarını kullanmaz.
Veli, küçüğün malları üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Bununla ilgili mahkemeye hesap vermek zorunda değildir. Ayrıca yaptığı hizmetler için ücret isteyemez.	Vasi, vesayet altındaki mallarını dilediği gibi kullanamaz, bunlar için defter tutar, sulh hâkimine hesap verir. Yaptığı hizmetler için ücret talep eder.

KAYYIMLIK

a) Temsil Kayyımlığı: Bir işin görülmesi için geçici olarak atanan kayyımdır.

Temsil kayyımlığını gerektiren durumlar: (MK m.426)

1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse,
2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa,
3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa

b) Yönetim Kayyımlığı: Vesayet makamı, yönetimi kimseye ait olmayan mallar için gereken önlemleri alır ve özellikle aşağıdaki hâllerde bir yönetim kayyımı atar:

1. Bir kimse uzun süreden beri bulunamaz ve oturduğu yer de bilinemezse,
2. Vesayet altına alınması için yeterli bir sebep bulunmamakla beraber, bir kişi malvarlığını kendi başına yönetmek veya bunun için temsilci atamak gücünden yoksunsa,
3. Bir terekede mirasçılık hakları henüz belli değilse veya ceninin menfaatleri gerekli kılırsa,
4. Bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa,
5. Bir hayır işi veya genel yarar amacı güden başka bir iş için halktan toplanan para ve sair yardımı yönetme veya harcama yolu sağlanamamışsa. (MK m.427)

Yasal Danışmanlık:

Kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlanması gerekli görülen ergin bir kişiye aşağıdaki işlerde görüşü alınmak üzere bir yasal danışman atanır:

1. Dava açma ve sulh olma,
2. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
3. Kıymetli evrakın alımı, satımı ve rehnedilmesi,
4. Olağan yönetim sınırları dışında kalan yapı işleri,
5. Ödünç verme ve alma,
6. Ana parayı alma,
7. Bağışlama,
8. Kambiyo taahhüdü altına girme,
9. Kefil olma.

☆ Aynı koşullar altında bir kimsenin malvarlığını yönetme yetkisi, gelirlerinde dilediği gibi tasarruf hakkı saklı kalmak üzere kaldırılabilir.(MK m.429)